

ABRACADABRA....

Dona encoratjada!!

Activitat col·lectiva 8 març 2019

Federació Catalana
de l'Esplai

 Fundesplai
Fundació Catalana de l'Esplai

 Fundesplai
Fundació Catalana de l'Esplai

Tastet de poemes.....

8 de març

Amb totes dues mans
alçades a la lluna,
obrim una finestra
en aquest cel tancat.

Hereves de les dones
que cremaren ahir
farem una foguera
amb l'estrall i la por.

Hi acudiran les bruixes
de totes les edats.
Deixaran les escombres
per pastura del foc,
cossis i draps de cuina
el sabó i el blauet,
els pots i les cassoles
el fregall i els bolquers.

Deixarem les escombres
per pastura del foc,
els pots i les cassoles,
el blauet i el sabó
I la cendra que resti
no la canviarem
ni per l'or ni pel ferro
per ceptres ni punyals.

Sorgida de la flama
sols tindrem ja la vida
per arma i per escut
a totes dues mans.

El fum dibuixarà
l'inici de la història
com una heura de joia
entorn del nostre cos
i plourà i farà sol
i dansarem a l'aire
de les noves cançons
que la terra rebrà.
Vindicarem la nit
i la paraula DONA.

MARIA-MERCÈ
MARÇAL

Parlen Les dones

Parlen les dones,
la seva poesia
tendra i forta.
Ben pocs s'aturen
a escoltar aquestes veus,
que, trasbalsades,
un nou llenguatge diuen
nascut al fons dels segles.

MONTSERRAT ABELLÓ

GUIÓ

1. Presentació
2. Objectius educatius
3. Context
4. Eix d'animació
5. Continguts i metodologia
6. Aspectes organitzatius
7. Bibliografia

1. Presentació

Des de l'any 1977, el 8 de març esdevé un dia reconegut per l'Organització de les Nacions Unides (ONU) per reivindicar els drets i el paper de la dona a la societat. En el marc de la proposta educativa Encoratja't, i per segon any consecutiu, volem sumar-nos a aquesta reivindicació mobilitzant els infants, joves, famílies, equip educatiu i comunitat en general, en una acció col·lectiva a favor de la igualtat, per tal que esdevinguin persones compromeses amb la igualtat i la pau i amb la construcció d'una societat lliure de discriminacions i violències.

L'any passat vam realitzar la gimcana "Dones enCORatjades", amb els següents objectius:

- Donar visibilitat a dones rellevants en diferents àmbits
- Reflexionar i fer un petit homenatge a les dones que són importants a la nostra vida
- Continuar reforçant els valors i les actituds que promou la proposta educativa enCORatja't.

Aquest segon any de l'enCORatja't volem donar continuïtat a aquesta celebració, donant un pas més i intentant que sigui un referent al nostre calendari.

Continuant l'estela de "Dones enCORatjades", volem posar l'èmfasi en els **moments i fets col·lectius de lluita** en la defensa de la igualtat i el feminisme. **Feminisme entès com la lluita per una societat on la igualtat entre dones i homes sigui un fet.**

Seguint el fil de la història, enguany us proposem conèixer la història de les **Bruixes i Sanadores**, com a dones que atresoraven una gran saviesa pel que fa a la cura de les persones i com a dones de ciència. Dones que van ser demonitzades i executades pels poders polítics i religiosos de l'època pel fet de ser dones. També coneixerem algunes dones referents d'aquests col·lectius, d'aquí i d'arreu del món.

2. Objectius educatius

- Commemorar el 8 de març reconeixent les lluites col·lectives de les dones per aconseguir la igualtat de gènere.
- Conèixer la història de les bruixes i les sanadores i el seu paper en la lluita per la defensa dels drets de les dones.
- Comprendre el significat del concepte feminisme.
- Contribuir al foment dels valors de la igualtat, l'amistat i el respecte a la diversitat.

3. Context

Una mica d'història...

Diuen els historiadors/es que a l'etapa prehistòrica es creia que existia una relació igualitària entre homes i dones dins dels clans. La dona era venerada pel seu poder de creació i curació amb l'arribada de les tècniques agrícoles en els inicis del sedentarisme (Montero, 2015).

Entre els segles XV i XIX ens trobem davant d'un període molt fosc per a les dones. S'inicia el fenomen de la persecució i la cacera de bruixes a Europa. Coincideix amb un moment en què les dones començaven a ocupar un lloc destacat en tots els àmbits, especialment en la medicina i la ciència. Com a reacció, s'estén un corrent misogin i el control masculí sobre el coneixement.

Aquest col·lectiu de dones eren en gran part persones amb poder i força; **dones que vivien fora de la norma** buscant la saviesa en el seu interior i compartint-lo amb les seves germanes. Fins al segle XIV aquestes dones van ser considerades **dones sàvies**.

A Europa, entre el 1450 i 1750, es calcula que prop de 110.000 van ser processades i no menys de 60.000 dones executades. Majoritàriament es caracteritzaven per ser pobres, sovint velles i que vivien soles; encara que també s'han trobat dones joves i fins i tot nenes. A Catalunya es té constància de 400 execucions, entre 1616 i 1622.

Els processos i les sentències molts cops eren atiat per les mateixes comunitats locals i es caracteritzaven per: no disposar de garantia jurídica, ús de la tortura com a pràctica freqüent, els interrogatoris basats en la culpabilitat de l'acusada, etc, i així eren penjades com a càstig. A la fi, al 1619 es pronuncia un religiós jesuïta contra la cacera de bruixes, creant un conjunt d'iniciatives en contra de la repressió. A la comunitat catalana va tardar una mica més.

Sembla ser que l'acció d'aquest col·lectiu de dones ha tingut un ressò a l'actualitat. Les W.I.T.C.H, acrònim que prové de l'anglès *Women's International Terrorist Conspiracy from Hell* (la Conspiració Terrorista Internacional de les Dones de l'Infern), és un col·lectiu de dones que va néixer a Estats Units durant la Segona Onada Feminista (1960 – 1990). Vestides de bruixes en les seves sortides, fan aquelarres públiques davant de la bossa de Wall Street amb l'objectiu de posar en pràctica un feminisme social i polític.

L'acció d'aquest moviment, com el moviment WE CAN DO IT per exemple, es centra en l'alliberació de la posició de la dona a la societat, i de l'home per consegüent. Eliminant les polaritats amb les que s'han anat definint els rols de gènere per tal d'arribar a un consens mutu i equitatiu per a tots/es; potenciant el sentiment de *sororitat* dins de la comunitat.

Definicions i falsos mites

Abans d'endinsar-nos en el contingut d'aquest projecte educatiu, considerem necessari tractar aspectes per clarificar què entenem per feminisme.

*El feminisme és un sistema d'idees i pensaments crítics que busca derivar l'opressió i explotació que viuen les dones degut al sistema patriarcal; amb l'objectiu de crear **una relació igualitària dels drets entre homes i dones.***

Un sistema patriarcal estructura la seva societat, a nivell polític, econòmic i social, per posar als seus homes per sobre de les dones. A causa d'aquesta gestió desequilibrada de poder s'ha creat la creença que els homes són superior a les dones, en altres paraules, el masclisme.

Per aquest motiu dones i homes de societats occidentals i orientals han vist la necessitat de fomentar una visió més igualitària entre ambdós gèneres.

Encara que sembli una definició senzilla d'entendre, sembla ser que no és tan fàcil!! Qui no ha escoltat mai aquests **FALSOS MITES?**

El feminisme és el mateix que el masclisme, però a l'inrevés.

A Occident ja no és necessari el feminisme.

Només les dones poden ser feministes.

La majoria de denúncies per violència masclista són falses.

4. Eix d'animació

Arriba a les nostres mans un **llibre molt antic**, misteriós i molt deteriorat per les flames, sembla ser que un tros d'aquest es va salvar de la darrera cacera de bruixes i ha estat ben guardat fins ara que, realitzant unes reformes en una casona molt antiga, ha sortit a la llum.

Aquest llibre ens dona **informacions de dones molt interessants**, i ens parla de conjurs i pocions màgiques....

La darrera pàgina ha estat una de les més deteriorades, només s'han conservat les primeres frases, i ens parla d'un **conjur per aconseguir la igualtat entre homes i dones**. Malauradament s'ha destruït la part on s'identificaven quins són els components per arribar a una societat basada en la igualtat entre homes i dones.

El llibre ens brindarà l'oportunitat d'identificar els components de la fórmula. Per aconseguir-ho **caldrà endinsar-se en el món de les bruixes i les sanadores i superar algunes proves**.

Un cop superada cada "activitat/prova", el grup rebrà un dels components necessaris per fer el conjur de la igualtat entre dones i homes. Us donem varies idees:

- Després de cada activitat/prova superada els infants reben un o més "components" : esperit crític, empatia, respecte, solidaritat, treball en equip, obertura a noves experiències, etc.
- Trencaclosques. Completar la paraula Feminisme (amb la idea que una societat feminista és una societat on la igualtat entre homes i dones és un fet). Pot ser un cartell amb la paraula escrita i dividit en tants trossos com proves han de superar. La prova final serà muntar el trencaclosques.
- Podem fer un acròstic amb la paraula "feminisme", i a cada activitat/prova aconseguir una o més paraules per completar-lo.

5. Continguts i metodologia

Enguany volem donar a conèixer un dels primers fets històrics importants en la lluita col·lectiva feminista, concretament el que fa referència a **Bruixes i Sanadores** com a dones dedicades a la cura de les persones (actuals professionals de la medicina) i coneixedores dels fenòmens naturals, les plantes medicinals i els seus usos... (actuals científiques). Si encara avui les feministes tenen com a crit de guerra “Som les nétes de les bruixes que no vau poder cremar” és perquè **la figura de la bruixa s’ha imposat en l’imaginari popular com a icona de la dona reivindicativa.**

Cadascuna de les activitats que us presentem té a veure amb diferents aspectes d’aquesta història i les relacionem amb dones o col·lectiu concrets.

En la tria de les dones hem tingut en compte diferents aspectes: dones històriques i actuals, de diferents cultures i ètnies, amb diferents capacitats, etc. **Aquesta no és una proposta tancada, us animem a que cerqueu més informació i amplieu.**

Treballem el **moment col·lectiu** històric, però també el projectarem al moment actual, com estem avui en dia aquí al món occidental o a d’altres indrets del món. Encara hi ha molt per reivindicar!!!

A nivell metodològic proposem **9 activitats**, distribuïdes per franges d’edat tot i que les podeu adaptar a tots els grups: família i petita infància, infants petits, mitjans i joves. Les podeu dinamitzar en format gimcana.

Cada una de **les activitats es vincula a la història d’una dona representativa del col·lectiu de les bruixes i les sanadores.** Parteix del seu relat a través del “llibre màgic” i convida a superar una determinada prova de caire científic, joc, dinàmica, etc. La superació d’una prova permet aconseguir un component del conjur final.

La **darrera activitat, la 9**, és la mateixa per a totes les edats. Consisteix en la **construcció de pancartes o missatges reivindicatius per la igualtat entre homes i dones.** Aquesta creació donarà peu a la reflexió sobre el què necessitem i reivindiquem perquè la nostra societat avanci cap a la igualtat efectiva.

A continuació teniu el **quadre d’activitats.**

QUADRE ACTIVITATS

	FAMÍLIA I PETITA INFÀNCIA	PETITS/ES	MITJANS/ES	JOVES
Bruixes i sanadores: cura de les persones	<p>Dona: Llegenda Mulata de Córdoba</p> <p>Activitat: Dones enCORatjades</p> <p>Què reivindicuem avui les dones?</p> <ul style="list-style-type: none"> Revalorització dels coneixements mèdics i naturals. 	<p>Dona: Llegenda Mulata de Córdoba</p> <p>Activitat: La poció de la Mulata</p> <p>Què reivindicuem avui les dones?</p> <ul style="list-style-type: none"> Revalorització dels coneixements mèdics i naturals. 	<p>Dona: Les bruixes de Sasserra</p> <p>Activitat: El joc de la Vila de Sasserra</p> <p>Què reivindicuem avui les dones?</p> <ul style="list-style-type: none"> Reivindicar la voluntat sanadora i de cura de les bruixes. 	<p>Dona: Azara Abudcelai</p> <p>Activitat: Desmuntem i re-generem</p> <p>Què reivindicuem avui les dones?</p> <ul style="list-style-type: none"> Reflexionar sobre el concepte de malignitat. ...
Bruixes i sanadores: dones de ciència, reconeixement	<p>Dona: Les dones de la nostra vida</p> <p>Activitat: El receptari col·lectiu</p> <p>Què reivindicuem avui les dones?</p> <ul style="list-style-type: none"> Donar a conèixer la saviesa popular. <p>-----</p> <p>Activitat: Les herbes remeieres</p>	<p>Dona: Sofia Montaner</p> <p>Activitat: I les bruixes de veritat?</p> <p>Què reivindicuem avui les dones?</p> <ul style="list-style-type: none"> Donar visibilitat i significació a la paraula bruixa. ... 	<p>Dona: Margaret Jones</p> <p>Activitat: Sàvies i remeieres</p> <p>Què reivindicuem avui les dones?</p> <ul style="list-style-type: none"> Donar a conèixer les tasques de cures que hi realitzaven les dones. ... 	<p>Dona: Les bruixes de Zugarramurdi</p> <p>Activitat: Aquelarre</p> <p>Què reivindicuem avui les dones?</p> <ul style="list-style-type: none"> Desmitificar pensaments en base a l'anàlisi de mites i creences sobre les bruixes. ....
ACTIVITAT 9	Preparem l'acció col·lectiva: Racó amb materials diversos per realitzar cartells, murals, pancartes... per fer visible les nostres reivindicacions.			

Acció col·lectiva i difusió

Avui en dia encara hi ha molta feina a fer per assolir la plena igualtat. Per això, **motivarem a les famílies i els infants a participar tots plegats de la manifestació del 8 de març** o de les concentracions que hi haurà a les places dels municipis, on portarem les nostres pancartes fetes a l'activitat.

Els **espais** podem anar directament amb les famílies un cop acabada l'activitat. Amb els **espais del migdia**, proposem quedar amb les famílies que vulguin participar a la porta de l'escola a una hora determinada.

Fem visibles les reivindicacions. Si no és possible anar a les manifestacions, destinem una paret de l'espai o del pati de l'escola per exposar un mural amb les pancartes i les reivindicacions que s'hagin treballat.

Activem les xarxes socials. Fem fotos de les pancartes i dels missatges i difonguem-los a través de les xarxes amb el hashtag #encoratjat i #donesencoratjades

Per facilitar la **col·laboració i la participació de les famílies recomanem enviar-los una carta o circular per tal d'explicar el que estem celebrant**, compartint el que estem fent, convidant-les a participar. Trobareu un model al web.

6. Aspectes organitzatius

Formar els equips per jugar a la gimcana.

- Distribuïm el grup en petits equips.
- Cada equip pot disposar d'una targeta amb l'ordre de les proves a fer, amb la idea que cadascun comenci per una prova diferent.
- Cada equip haurà de superar "X" proves.
- A cada prova coneixem la història d'un moment històric i de lluita col·lectiva, així com el d'una dona representativa.

7. Bibliografia i webs

- Museu d'història de Catalunya. (2007). Per bruixa i metzinera. La cacera de bruixes a Catalunya. Tarragona: Cultura Museu.
- MURNAU, María y SOTILLO, Helen. Feminismo ilustrado. Ideas para combatir el machismo.
- https://elpais.com/internacional/2018/02/09/actualidad/1518206511_973409.html
- https://www.ara.cat/dossier/feminisme-Revolucio-del-pensament_0_1972002806.html
- <https://www.naciodigital.cat/noticia/118225/natza/farr/feminisme/defensa/drets/humans/masclisme/ataca>
- <https://www.youtube.com/watch?v=0my1oddgK5g>
- <http://www.tiemposmodernos.org/TiemposModernos6/brujaeria.htm>

